

**Jubilæum Sæculare Ecclesiæ Catholicæ Per Septendecim
Sæcula Militantis & Triumphantis Contra Idololatriam,
tyrannos, hæreses, schismata, errores, & scandala**

Per Septendecim Sæcula Militantis & Triumphantis Contra Idololatriam,
tyrannos, hæreses, schismata, errores, & scandala ; Ex Annalibus
Ecclesiasticis collectum Pro Xenio Oblatum Academicæ Sodalitati
Dominorum B. Mariæ Virginis Annunciatæ Herbipoli, Anno ...

Herbipoli, 1702

Decas IV. (Ab anno Christi 1630. ad 1640.)

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64733)

Bavariæ Maximiliano ; sed ab hoc recu-
fata, data est Comiti Tillio.

Interea Gustavus Adolphus Sveciæ Rex
invitatur a Protestantibus Principibus, &
adjutus pecuniis Franciscis Pomeraniam
ingreditur, bellamque denunciatur Impera-
tori, tunc copiis suis Italiæ incubanti.

In statu Veneto grassatur hoc anno pe-
stis gravissima, quâ absumpta sunt in sola
illa ditione, plus quam quingenta millia :
in Lombardia verò alicubi dimidiam, alibi
circiter tertiam partem hominum eadem
lues sustulit.

Jussu Cæsaris Wittenbergæ Cænobia
restituuntur, Maria Soror Regis Catho-
lici Ferdinando Imperatoris filio, jam Regi,
desponsata Tergestum honorificentissime
deducitur.

✽ | S | ✽ | S | ✽ | S | ✽ | S | ✽ | S | ✽ | S | ✽ | S | ✽ |

DECAS IV.

✽ (Ab anno Christi 1630. ad 1640.) ✽

1631. IN aula Gallica domesticæ turbæ
✽ Terumpunt, inter Reginam matrem
& Cardinalem Richelium, quæ indignè
ferens, quòd eum à filio amovere non
posset, in Belgium secessit, quò perrexit
etiam

etiam Dux Aurelianensis Cardinali infer-
sus, ille enim ita sibi Regem demeruerat,
& eum parentis loco haberet, & maluerit
matris & fratris carere præsentia, quam
Richelium à se amovere.

Jubente Cæsare in Italia hoc anno pax
firmatur cum Duce Nivernensi, datâ à
Cæsare eidem investiturâ pro Ducatu
Mantuano, Mantuâque restitutâ, atque
inde imminente hyeme Cæsareus exer-
citus revocatur.

Mense Majo jam diu obsessum, & pri-
mum quidem à Filio, deinde à Pappenhe-
mio expugnatum Magdeburgum totum
ferè in cineres abiit, sive hos ignes victor
ex ira, sive victi ex desperatione injecerint,
quos vehemens procella statim per urbem
circumtulit. Aliquot hebdomadis antè
captam, incensamque urbem, quod 10.
Maji contigit, uxor cujusdam militis in
partu diris doloribus per aliquot dies cru-
ciata, obiit, quâ defunctâ illicò apertus est
uterus ejus, ad infantem conservandum,
si fieri posset, in vivis, & mirum dictu!
reperitus est in utero infans æqualis puero
trienni, capite galeâ tecto, corpore lori-
cato, & pedibus novo more ocreatis, &
hæc omnia ex subtili, quasi chartæ adin-
star, pelliculâ, quæ facillè dimoveri pos-
set

set: ex latere magnum pendeat marsupium carneum, id quidem intrinsecus asperum & corrugatum, arietino vel vaccino aqualiculo simile, intra marsupium autem duo globuli erant catapultariis glandibus non dissimiles.

Contra Imperatorem & Austriacam potentiam cum Rege Sveciæ fædus ineunt Reges Galliæ, Angliæ, Hollandi, itemq; Elector Saxonæ; & incipit magna tempestas à Septentrione in Germaniam incumbere, dum Gustavus diu collectas in regno suo vires cum Saxone conjungit, & ad Lipsiam atrocissimo prælio cum Cæsarianis configit & vincit, quâ pugna etiam Tillius Dux fortissimus & belli experientissimus, globo minoris tormenti vulneratus paulò post obiit, & in ejus locum restitutus est Wallensteinius antea exautoratus.

Hac victoriâ elatus Svecus summâ celeritate Franconiam, Sveciam, Palatinum inferiorem, Alsatiam, Moguntinam ditionem, Westphaliam, quasi deambulando depopulatur: Et qui initio Pellitum egentem, & suspensis fune è collo gladiis, miserum aspectu militem è Septentrione adduxerat, mox Ecclesiasticorum præcipuè spoliis locupletem exercitum circumduxit:

duxit:

duxit: jamque eò progressus erat, ut pæ-
nè sociis quoque metuendum se præberet,
qui & Rheno pertransito, eos jam contem-
nere visus est, sine quorum auxilio inter
Gothicas nives torpere aut venari debu-
isset. Conspectis tamen copiis ultra non
progredi ausus, in Germaniam, jam mag-
nâ ex parte suam retrocessit, ut ibi victo-
rias suas & potentiam firmaret.

Exeunte hoc anno 18. Kalend. Januarii
Vesuvius mons inter horrendos mugitus
& tonitrua intestina terribiles flammâs
evomit, iisque permixtos lapides igni-
tos cum cinere. Erupit quoque ex mon-
tis cratere fluvius bituminis inflammati,
in septem rivos mox dissectus, obvia que-
que ad mare usque exurens, & in ipsis flu-
vibus duodecim dierum spacio ipsas
aquas accendens & depascens. Ex oppo-
sita verò montis parte erumpentis aque
fætidæ atque bullientis torrens multa lo-
ca inundavit & fædavit: Quæ clades an-
no sequenti, mense Februario renovata,
mirificè Neapolim perculit, & ejus pleris-
que civibus pænitentiam extorsit. In por-
tu omnes naves steterunt in sicco, aquis
supra modum recedentibus, quas ignis ille
Tartareus exederat, tandem tamen urbs
liberata est, adhibitis & cultui expositis
reli-

reliquiis S. Januarii, celeberrimi urbis illius Patroni, cui jam pridem illa suam debuit in multiplici periculo incolumitatem. (1632.) In Imperio vario Marte a Cæsarianis & Svecis pugnatur, multas civitates his occupantibus & illis recuperantibus, tandem utrinque decernitur generale prælium illudque cruentissimum & committitur ad Lutzenam oppidam, in quo utrinque perivère circiter novem millia hominum, & ipse Gustavus Sveciæ Rex dum pugnae & victoriæ avidior ad frontem, non jam magni exercitus Imperator, sed pænè gregarius miles pugnaret, incertum à quo, in pugna occiditur, anno ætatis 38. & ita vulneratus atque deformatus inventus est, ut à suis domesticis vix agnosceretur. Perdidiſſet Gustavus cum vita totum etiam exercitum suum, nisi Bernardus Weimarius Saxo sapienter occultatâ Regis nece, & vulnere duntaxat simulato, Svecos ad vindictam Regii sanguinis accendiſſet, iisque hac arte non incrementam, sed Cadmæam victoriam servasset. Sed & alter Polemarchus exercitus Cæsarei Pappenhemius interit, vir bellicosissimus, Wallensteinio supremo Duce post pugnam Cæsareum exercitum Lipsiam reducente.

P

Tre-

Trevirensis Archi-Episcopus superiore anno dum Gustavus Rhenum pertransisset Gallorum ope imploratâ, ne idem suis ditionibus à Svecis contingeret quod Moguntinensibus, Hermeinsteinae archimunitissimæ Gallicum præsidium imposuit idem facturus Trevirensi urbi, nisi capitulum tunc obstitisset & maluisset sub præsidio Hispanorum sese tueri, ideo hoc anno Galli Treviros obsederunt, ut expulsis Hispanis urbem Archi-Episcopo tanquam legitimo suo domino restituerent, & hujus potius quam Canonicorum imperio cives subesse docerent.

Moguntia hoc eodem anno dum maxime sperat à Sveco suæ pristinae dignitati restitui, Fridericus Palatinus quondam Elector diem suum ex morbo pestilentis obit anno ætatis duodequadragesimo, turbarum Germanicarum primus & præcipuus auctor, quarum tamen poenas peracerbas dedit, eò redactus, ut precario ac propè mendicatò viveret, ex Palatino Rex, & ex Rege mendicus, ac nihil.

Sigismundo Poloniae Regi anno ætatis 66. regni 45. defuncto succedit Vladislavus filius.

Sveci Duce Waimariensi omnia Saxoniae loca à Cæsarianis capta recuperant.

Chri.

Christina Regina unica Gustavi filias septennis tutelæ Alexii Oxensternii magni Cancellarii Regni Sveciæ committitur.

Dux Aurelianensis cum Duce Montmerantio in Gallias erumpit quasi vi ex brachiis Regis Richelium erepturus, sed à Rege per Ducem Schombergium vincuntur, & ille quidem refugit in Belgium, hic verò vivus capitur, & demum Tolosæ ex juris formula capite plectitur, quamvis probrosè carnificis manu, piè tamen ac religiosè moritur.

✽(1633.)✽ Constantinopolis tristissimo vastatur incendio, quo tertia pars urbis devastatur.

In Germania Svecos inter & Cæsareos dirissimè bellum recrudescit, in locum Gustavi succedentibus Waimario, Kornio, Bannerio sub præpulo regni Svecici administro Oxensternio.

In Alfatia quoque & Svevia vario Marte pugnatur, hinc à Cæsarianis & Bavaris & inde à Svecis & Gallis.

Ludovicus Rex Galliarum invadit Lotharingiam & sui juris facit. Causa autem ejus invasionis prætendebatur, quod Carolus Aurelianensi Duci sororem suam Margaritam dedisset in uxorem, propterea coactus est tradere ditionem suam.

suadente ita Richelio, ut cum Ducatu etiam Nanceum urbem consignaret in manus Regis, à quibus servare non poterat, ea quæ sua essent.

Carolus Rex Britanniae Coronatur in Regem Scotiae, & Puritanos persequitur præscribens certum habitum Episcopis, & Liturgias, ac musicos concentus Ecclesiis, unde inter homines seditiosos multæ exortæ sunt contentiones, quæ demum in miseri Regis caput reciderunt.

Ferdinandus Cardinalis Philippi Hispaniæ Regis frater, & Hispaniæ infans Gubernator Belgii à fratre constituitur post obitum Isabellæ, ideo Aurelianensis Regis Ludovici frater, qui hæctenus in Belgio degebat, redit ad fratrem suum Regem, ab eoque perhumaniter recipitur, Richelio in posterum amorem pollicitus. Matrimonium autem quod cum Margarita Caroli Lotharingiæ Ducis sorore inierat, mox à Rege & Senatu irritum declaratum est, tanquam inscio & non consentiente Principe contractum. Cum enim Ludovicus Rex pro eadem Carolum Lotharingum sollicitasset, dissimulato habitu Margaritam ad suum Aurelianensem abire passus est, de hujus dissolutione matrimonii acriter inter doctos viros disputatum

tum est ; cùm starent pro utrâque parte ingeniosi fautores, & nunquam viris Principibus desint, qui eorum causæ, qualiscunque illa sit, patrocinentur.

Romæ Hyacinthus Centinus nepos Cardinalis Centini Ascolitani mortem Urbano VIII. necromanticis veneficiis molitur, at scelere patefacto ibidem securi percussus luit.

Romæ opinio Galilæi Florentini exagitata per Nicolaum Copernicum, de motu terræ, circa solem tanquam centrum universi, à sacris Inquisitoribus damnatur, ut sacris codicibus opposita. Quam doctrinam cum ille pollicitus esset retractare ac damnare, & nihilominus scripto docuisset ac divulgasset, septuagenarius licet, inclusus est carceri, non quia hæreticus, sed quòd fidem datam in re tanti momenti fefellerat.

(1634.) Comes Albertus Wallensteinus Dux Fridlandiæ copiarum Cæsarearum ductor opprimitur, cui potentia potius & invidia, quam agitata cum hoste consilia nocuisse dicuntur, putatur (si mortem ejus Imperator inferri mandavit) sibi met sinistra manu dextram amputasse : & verò auditâ ejus morte dicitur collacrymâsse, quas tamen lacrymas suspicantur

aliqui similes fuisse lacrymis Cæsarianis de-
 fluentibus, cum ille Pompeji truncati ca-
 put videret, hac in re suus cuique sentiendi
 & iudicandi arbiter affectus est. Occiso
 Wallensteinio Galassus à Cæsare substitu-
 tus est, prius tamen Ferdinandus III. iam
 Hungariæ Rex loco Wallensteinii supre-
 mum regimen exercuit, qui conjunctis
 copiis Ducis Bavarie Ratisponam oppug-
 navit, ac tandem (licet non sine magna
 strage suorum) etiam expugnavit, auctus
 deinde exercitu Hispanorum quem du-
 cebat Infans Cardinalis in Belgium, ac si-
 mul militia Caroli Ducis Lotharingie ob-
 sedit Nordlingam & cum Svecis prælium
 atrox commisit, quo totis decem horis a-
 cerrimè pugnatum est, & obruti tandem &
 victi Sveci suorum octo millia in acie, no-
 vem in fuga perdiderunt, quatuor millia
 capti, inter quos Hornius cum 80. tor-
 mentis bellicis, signis militaribus ducentis
 & cum omnibus impedimentis. His audi-
 tis Augusta, Herbipolis, multæq; aliæ ur-
 bes ad Imperatorem, & ad veros suos Prin-
 cipes & Dominos redierunt. Waimari-
 ensis ad Gallos confugit pro subsidiis,
 quæ ut impetraret effecit apud Svecos, ut
 Philipsburgum arcem munitissimam, mag-
 no detrimento Germaniæ, Gallis traderent.

Tota

Totâ igitur Lotharingiâ, & totâ ferè Alfatia, Episcopatu Basileensi & Spirensi jam Ludovici Regis patrocinio sese submittentibus, videbatur is ab hac parte Rhœni jam belli ac pacis arbiter esse.

✽(1635.)✽ In Germania res Svecorum labascunt, & Cæsaris augentur, cui Spira, Wormatia, Ulma, aliæque urbes se dedunt: Treviros quoque recipiunt, Cæsarei unâ cum Electore, quem Viennam abducunt ad causam dicendam, de introductis Gallorum præsiidiis contra Imperii constitutiones. Interim Urbanus Papa VIII. instat, ut Elector dimittatur, si innocens est, vel si reus, cum Ecclesiasticus sit, restituatur potestati Ecclesiasticæ, ab ipso Summo Pontifice judicandus; sed præter bona verba nihil tunc Pontifex impetravit.

Multum quoque roboris contulit ad Cæsaris exercitum Georgius Dux Saxoniae, qui à partibus confœderatis Protestantium ad Imperatorem transit, frenentibus contra suis Lutheranis. Galli quoque Austriacis bellum indicunt, & cum Hollandis, Sabaudis, & Parmensi fœdus ineunt, magnoque impetu Belgium, Germaniam, Lotharingiam, Italiam, & Vallem Tellinam cum diversis exercitibus invadunt,

dunt, sed sine optato successu, & in Belgio quidem ac Germania cum magno suo detrimento. Exercitus enim in Belgium missus, fame enectus, diminutus valde ac dispersus rediit in Galliam, alter verò, qui expeditus fuerat in Germaniam, laceffitus sæpius à Cæsarianis, & carptim diminutus, demùm ingloriè recedere coactus est sine tormentis bellicis, quæ defodit, vel projecit in lacus, & plus retulit de vulneribus, quam de spoliis. Interea tamen Pontifex Urbanus non destitit omnibus modis laborare pro componendâ pace inter Cæsarem & Regem. Dum Galafus quoque & Joannes de Werdt Cæsarei Duces æquè omnibus viribus contendunt Gallos carpere, & ipsos Galliarum fines excursionibus perterrefacere & affligere.

(1636.) Dux Bavarie Annam Mariam filiam Imperatoris in uxorem ducit. Dolam frustra obsidet Condæus Prorex Burgundie.

Hispani vicissim Picardiam vastant, Corbeiam capiunt intra paucos dies, sed Ludovico cum exercitu adveniente ad recuperandam urbem, eandem deserunt, Belgium suum repetentes.

Inter Polonos & Svecos induciæ usque
ad

ad 26. annos conficiuntur, Prussia Polono & Brandenburgico, Livonia autem Svecico cedente, quæ magnarum contentionum & bellorum postea materies fuit.

Joannes de Werdt cum Croatico Cæsaris milite Parisios usq; excurrit, & incutit magnum timorem, dum Galassus Confluentiam recuperat, Gallis expulsis.

Ferdinandus Imperator in Comitibus Ratisbonensibus Ferdinandum Ernestum jam Hungariæ Regem curat insuper inaugurari Regem Romanorum: natus tunc erat Ferdinandus Rex annos duodetriginta. Hæc autem electio à multis est improbata, eò quòd Elector Trevirensis detineretur captivus, Bavarus loco Palatini substitutus esset, maximè omnium Galli se huic electioni opponerent, sed in his negotiis summi juris est, occupare & vi retinere.

Urbanus VIII. Cardinalem Ginelum mittit Coloniam ad tractandum cum Principum Legatis de pace universali, neque tamen eam impetrat.

✽(1637.)✽ Ferdinandus II. Imperator die 24. Viennæ religiosissimè moritur, annorum 59. optimè de re Catholicâ meritis, Principum optimus, & idea omnigenæ virtutis, succedente filio
P 5
ejus

ejus Ferdinando III. cui sub vexillis tunc militabant centum & decem armatorum millia.

Obiērunt eodem anno Sabaudia & Mantua Duces, diversarum partium, & impacati semper.

Hollandi Bredam obsident, & post novem hebdomadas ad deditionem cogunt.

Ejiciuntur in Pomeraniam Sveci.

Vladislaus Poloniae Rex Caesareos armis ad obsequia compellit.

In Anglia Prædicantes Puritani contra Regem & Proceres seditionem excitant.

In Japonia Pater Marcellus Mastrillus à Societate Jesu post tolerata per plures dies gravissima tormenta, tandem in odium Christianae fidei decollatur.

(1638.) Constantinopoli fanaticus ille Cyrillus, Patriarcha Constantinopolitanus Græco-Calvinianus, ab urbis Præfecto in carcerem conjectus, ad fauces Bosphori (Castrum septem arcium dicunt) & ex turri in mare præcipitatus & submersus est, ejus in sedem alter Cyrillus restitutus est ex Iberia, quem ille detruserat, sed & hic pecuniâ emit, & non eruditione & virtute hanc dignitatem à Turcis impetravit.

Brema ab Hispanis obsidetur, & interempto

empto Duce Crecquio ad deditionem cogitur.

Pugna navalis committitur non longè à Genua inter classes Gallicam & Hispanicam: vicèrè, sed cruentâ victoriâ, Galli.

Classis Veneta 17. triremes piraticas Turcarum in mari Adriatico debellat.

Hollandi in Belgium exscendentes ab Hispanis profligantur, & ab obsidione Geldriæ perturbantur.

Amurathes Turcarum Imperator bello Persico occupatur.

Casimirus Regis Poloniæ frater, electus Lusitaniæ Pro-Rex, dum in hoc regnum festinat incognitus per Galliam, interceptus & Lutetiam perductus, in honesta custodia lautè habitus est, donec precibus fratris & Legationi Polonorum concessus est. Tanti illi stetit parùm prudens & curiosus peregrinatio,

Batavi Calloum expugnant, paulò post ab Hispanis iterum exturbati.

In Scotia majores turbæ à ministrellis excitantur contra Carolum Regem, excujus lenitate, & de jure suo nimis remittente, facti sunt hæretici ferociores & insolentiores.

Weimarus Dux Svecorum cum Gallis conjunctus Cæsarianos ad Rheinfeldam vincit,

vincit, victoriâ quidem haud incruentâ, sed valde pretiosâ & proficuâ, sic enim Rheinfeldam, Neoburgum, Friburgum, Brisgaviæ & multa alia oppida cepit, & exinde Brisacum obsidione in suam potestatem redegit rebus omnibus jam destitutum, quod ut Cæsariani & Bavari servarent, nihil intentatum reliquerunt, sed prævaluere, qui premebant arctissime, & fortissime oppugnabant.

Ludovicus XIII. in festo magnæ Dei Matris in cœlum assumptæ regnum suum speciali devotione & solennitate Deo consecravit, & accepit vicissim à Deo munus diu desideratum & expectatum, Annæ enim Regina non multò post enixa est filium, quem populus dixit *Adeodatum*, in sacro autem baptismi fonte dictus est Ludovicus XIV. & regni, & virtutum, & gloriæ paternæ hæres & magnum incrementum.

✽(1639.)✽ Urbanus Pontifex cum Venetis agit de procurandâ pace inter Catholicos Principes, aut saltem de induciis & suspensione armorum, sed hunc conatum diversæ dissensiones iterum extortæ interturbant.

Idem Pontifex mittit in Angliam in legatione ad Catharinam Reginam Catholicam,

licam, Comitem Rossetum Ferrariensem, qui eximio suo zelo non solum ipsam Reginam Catholicam, sed & Regem Carolum mirifice sibi & Pontifici conciliat. Interim autem Puritani & Calvinistæ contra eundem Carolum gravem seditionem movent.

Amurathes Turcarum Imperator Mustapham avum suum diu in carcere detentum necari jubet, & vovet Mahumeti suo, seensem non depositurum, usque dum Christianos Imperio & legi suæ subjecerit, sed improvise casu adeo debilitatus est, ut deposita ferocia pacis conditiones facile admiserit.

Waimarius Saxo pestilente morbo afflatus Neoburgi ad Rhenum extinguitur. Eo sublato Bannerius Svecici Ductor exercitus animos extulit, Princeps autem Palatinus Rheni auditâ Waimarii morte, dum Brisacum occupaturus pergit per Galliam, ignotus ex Anglia Molimis intercipitur, cui & iter abruptum, & consilia patefacta, atque imprudenter suscepta, in irritum evanuerunt.

Carolus Angliæ Rex magnam suscipit expeditionem contra regni sui rebelles, sed non eâ fortitudine continuat, quam mala imminencia exigebant.

Sveci incumbunt Marchiæ Brandenbur-
gicæ, mox Saxonicæ ac Misniæ, & demum
Bohemicæ, cujus metropolim adoriri au-
sus Bannerius repulsam patitur.

Trompius Hollandicæ classis Ductor
magnam partem classis Hispanicæ propè
canalem Anglicum incendit & mergit.

✽(1640.)✽ Die 9. Junii nascitur
LEOPOLDUS IGNATIUS Archi-Dux
Austriæ, nunc Augustissimus & gloriosis-
simus Romanorum Imperator.

Amurathes Turcarum Imperator ex cra-
pulâ, cum apud Vezirium se vino & aquâ
vivâ ingurgitasset, contra votum suum,
quod coram suo Muphti nuncuparat, mo-
ritur Constantinopoli, cui frater Ibrahi-
mus successit, annos natus duodetriginta,
& jam neci addictus, qui tum se vivere
posse, intellexit, quando emortui fratris
cadaver cum gaudio aspexit.

Celebratur magna cum solennitate &
pietate à Societate JESU per universum
Orbem Jubilæum, seu annus centesimus
fundatæ Societatis, Summo Pontifice
Urbano XIII. id approbante.

Idem Urbanus VIII. Rempublicam Lu-
censem excommunicat, quod in carcerem
conjecisset fratrem & famulos Cardinalis
Franciotti ipsorum Episcopi.

Cal-

Calvinistæ rebelles in Anglia insurgentes in Regem suum, eum cogunt ad retractandam formulam contra rebelles Scotos ab ipso editam, eidemque jus vectigalium eripiunt.

In Italia Casale altis, vastissimisque operibus ab Hispano circumseptum audaciâ incredibili perumpitur a Gallis, & tertia urbis hujus obsidio discutitur consilio & prudentiâ Richelii, ac fortitudine Comitum Harcuriani: e contra Taurinum & Atrebatum à Gallis Sabaudis & Hispanis eripiuntur.

In apertum erumpit Catalaunorum desperata rebellio, qui ad arma concurrentes Hispanis fidem ejurarunt, non sine magnâ cæde & multo sanguine effuso: tutelam insuper à Ludovico implorarunt, quod quàm utile fuerit Ludovico Galliarum Regi, ostendit Comitatus Ruscinonensis perpetua jactura, quâ ille ad Gallos devenit. Et quidem ut Castellani utrimque premerentur, quod jam pridem meditantur. Suppeditato sibi per Francos & Batavos apparatu militari, Lusitani sibi Regem creaverunt Joannem Brabantiarum Ducem, qui magnâ conjunctione animorum ubique terrarum receptus est.

Carolus Angliæ Rex hoc demùm anno sensit,

lenfit, se leniùs cum suis Scotis egiffe. In illos enim dum arma parat, expertus est, ferius, Puritanos potentiores in Angliã cum iis stare, progressus est tamen cum exercitu Eboracum usque, ubi de pace consultatum est, sed cuius specie delusus Princeps, & cum illo omnes boni, summam & ultimam rerum omnium perturbationem deprehenderunt.

Tartari & Moschi mutuis se excursionibus carpunt & atterunt.

Cæsariani Svecos Bohemiã eijciunt.

Ludovico Regi alter filius Philippus Dux Andegavensis nascitur.

* * * * *

DECAS V.

* (Ab anno Christi 1640. ad 1650.) *

A NNO 1641. armis se mutuò infestant, Odoardus Farnesius Dux Parmensis, & Barberini nepotes Pontificis.

Turcæ quoque, cum Venetis pace initã, contra Cosaccos sibi infestos arma parant.

Catalauniã rebellionem contra Hispanos promovent Galli sibi in alienã messe metentes : interea autem in ipsa quoque Francia Borbonius Galli que aliquod scelus ineunt cum Bullionio Duce, Regi que rebellant, mox etiam exercitum regium contra